

Zdeňka, Sahulková. *Zobrazení sirotka v české literatuře první poloviny 20. století*. Diplomová práce. Ústav historických věd Fakulty filozofické, Univerzita Pardubice. Pardubice 2021.

Posudek oponentky

Předkládaná diplomová práce Zdeňky Sahulkové se zabývá, jak z názvu vyplývá, zobrazením sirotka v česky psané literatuře z první poloviny dvacátého století. Deklarovaným cílem je provedení rozboru postav sirotků ve vybraných literárních dílech, jejich typizace a zkoumání proměny motivu osiřeni v čase. Metodou, kterou si autorka zvolila je naratologická analýza devíti literárních děl vydaných od konce devatenáctého století do poloviny století dvacátého. Práce je členěna na dvě hlavní kapitoly, doplněné nezbytným úvodem a závěrem. V kapitole číslo jedna se kolegyně Sahulková zabývá historickým pozadím osiřeni, důraz přitom klade především na legislativní změny, souvisejícími s postavením sirotků a péčí o ně, a rozvíjí také obecnější témata, vztahující se k problematice dětství. Ve druhé kapitole autorka stručně zmiňuje principy zvolené metody a následně provádí obsáhlou analýzu jednotlivých literárních děl.

Po formální stránce nelze práci mnoho vytknout. Text je v zásadě dobře vystavěn a jednotlivé části na sebe logicky navazují. Z hlediska stylistického je práce velmi kvalitní, Zdeňka Sahulková píše srozumitelně, čtivě, bez zásadních gramatických chyb, podstatnější potíže nemá ani s poznámkovým aparátem a citacemi. Několik drobných formálních nedostatků (zarovnání obsahu, přebývající odrážka, či nestejně velikosti mezer v seznamu literatury) lze považovat za pouhé „kosmetické vady“. Nijak zásadní výhrady nelze vznést ani k obsahové stránce první kapitoly. Z hlediska rozvržení textu by možná stálo za úvahu začlenění samostatné kapitoly věnující se teoretickému pozadí a metodologii. Naopak velká část podkapitoly 1.7 s názvem Dětství jako společenský konstrukt, působí v kontextu práce poněkud nadbytečně, především proto, že v ní autorka do značné míry pouze přepisuje vybrané pasáže ze sekundární literatury bez zdůraznění jejich vztahu k tématu osiřeni. Množství použité literatury není nijak ohromující, ale lze je považovat za dostatečné. Upozorním, že kniha *Umění babické* od Antonína Jungmanna (s. 18) nepatří mezi sekundární literaturu a k tématu rodiny by bylo určitě možné najít vhodnější studii než *Family planning in Greaco-roman antiquity* (s. 10), která se věnuje spíše antikoncepci, potratům a infanticidě než rodinné každodennosti, jak autorka uvádí.

Za nejproblematictější část práce považuji druhou kapitolu, jež má být samotným jádrem práce. Netroufám si podrobněji hodnotit zdařilost aplikace naratologické analýzy na vybraná literární díla, to přenechám vedoucí práce, za sebe mohu říci, že kolegyně Sahulková bez pochyby prokazuje základní orientaci v příslušné odborné literatuře, stejně tak i schopnost rozboru textu. V některých pasážích je její analýza velmi precizní a obsahuje řadu zajímavých a originálních

postřehů (např. v podkapitole 2.3 Rozina Sebranec). Zároveň je ale její rozbor většiny děl zbytečně detailní a především, příliš často se autorka posouvá od analýzy k pouhému popisu děje (nejmarkantněji u kapitol 2.4 Osada Havranů a 2.10 Bylo nás pět). Ještě zásadnější je, že téměř chybí provázání druhé kapitoly s kapitolou první, tedy konkrétní zasazení poznatků z analyzovaných děl do společensko-historického kontextu. Autorka sice ukazuje, jak jsou zobrazeni v daných dílech sirotci, ovšem samotné osíření v její analýze vystupuje jako jeden z mnoha dalších nepřeborných motivů díla. Jádro práce tak zůstává výhradně literární analýzou s minimálním přesahem do kulturně historického poznání. Kolegyně Sahulková navíc téměř rezignuje na stanovení obecnějších závěrů plynoucích z provedené naratologické analýzy. V podstatě jediným poznatkem, který v závěru práce nabízí, je zjištění rozmanitosti zobrazení sirotka. *„Odpověď na otázku, čím se vyznačují literární sirotci v dílech českých autorů první poloviny 20. století, není snadná, mohla by snad znít: rozmanitostí. Jednotliví autoři využívají postavy sirotků k různým účelům, přestože ve většině děl jsou využiti kvůli své inherentní zranitelnosti a bezmocnosti.“* (s. 107). Otázkou však je, zda tato rozmanitost není již a priori daná výběrem děl, který autorka zdůvodňuje prakticky právě pouze snahou o co největší různost děl a postav (s. 26).

Poslední poznámku musím učinit k tomu, jak autorka (ne)reflektuje genderovou dimenzi zkoumané problematiky. Kolegyně Sahulková zcela logicky, vzhledem ke své specializaci, deklaruje, že součástí její práce bude i zkoumání genderového hlediska osíření, což nelze než kvitovat. Tento její záměr však nedochází svého naplnění. Přestože některé pasáže z druhé kapitoly ukazují, že autorka má potenciál pro vnímání genderových konotací daného díla (nejvíce snad patrné opět v pasážích věnovaných knize Rozina Sebranec), o hlubší rozbor se kolegyně Sahulková ani nepokouší. Také literaturu z oblasti feministické literární kritiky, či obecně z oboru genderových studií, jsem v seznamu literatury hledala marně.

I přes zmíněné výtky, předkládanou práci považuji za vyhovující nárokům kladeným na kvalifikační práce. Zdeňka Sahulková prokázala svou schopnost stanovit si neotřelé téma, pracovat s odbornou literaturou, zvolit vhodné analytické nástroje a nakonec vypracovat smysluplný text. Proto předkládanou diplomovou práci Zdeňky Sahulkové **doporučuji** k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou **velmi dobře**.